

12. 3. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nová úprava odpovědnosti členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace

Dne 13. 2. 2020 byl vyhlášen ve sbírce zákonů pod č. [33/2020](#) Sb. zákon, kterým se mění zákon o obchodních korporacích (sněmovní tisk č. 207). [1] Tato novela významným způsobem rozšiřuje odpovědnost členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace a důsledky za porušení jejich povinností při výkonu funkce v upadnuvší korporaci. Zcela zásadním způsobem byl novelizován zejména § 66 zákona o obchodních korporacích (zákon č. [90/2012](#) Sb., dále také jako „ZOK“).

Zvláštní povinnosti při úpadku obchodní korporace

Dle ustanovení § 66 ZOK platí, že *přispěl-li člen statutárního orgánu porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace a bylo-li v insolvenčním řízení již rozhodnuto o způsobu řešení úpadku obchodní korporace, insolvenční soud na návrh insolvenčního správce*

a) rozhodne o povinnosti tohoto člena vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdržel, a to až za období 2 let zpět před zahájením insolvenčního řízení, jedná-li se o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka; není-li vydání prospěchu možné, nahradí jej člen statutárního orgánu v penězích, a

b) byl-li na majetek obchodní korporace prohlášen konkurs, může také rozhodnout, že tento člen je povinen poskytnout do majetkové podstaty plnění až do výše rozdílu mezi souhrnem dluhů a hodnotou majetku obchodní korporace; při určení výše plnění insolvenční soud přihledne zejména k tomu, jakou měrou přispělo porušení povinností k nedostatečné výši majetkové podstaty.

LANGMEIER & CO
advokátní a insolvenční kancelář

K aplikaci tohoto ustanovení novela dále upravuje formu řízení k vymožení těchto povinností, a to tak, že se stanovuje, že toto řízení je incidenčním sporem podle insolvenčního zákona. [2] Dále je stanovena povinnost insolvenčního správce podat návrh na zahájení předmětného řízení *také tehdy, rozhodne-li o tom věřitelský výbor. Nejsou-li v majetkové podstatě peněžní prostředky potřebné ke krytí nákladů na podání návrhu a vedení řízení, může insolvenční správce podmínit podání návrhu nebo další pokračování v řízení tím, aby mu věřitelé poskytli na úhradu těchto nákladů přiměřenou zálohu. Skončí-li řízení úspěchem insolvenčního správce, mohou věřitelé, kteří zálohu poskytl, požadovat její náhradu jako pohledávku za majetkovou podstatou.* [3]

Další neméně významnou změnu doznal § 69 zákona o obchodních korporacích, podle kterého byla odpovědnost, včetně výše uvedeného § 66 zákona rozšířena kromě členů statutárního orgánu i na bývalého člena statutárního orgánu, na osobu v obdobném postavení člena statutárního orgánu a na

každou další osobu, která se fakticky v takovém postavení nachází, přestože není členem orgánu, a bez zřetele k tomu, jaký vztah k obchodní korporaci má. [4] Je-li členem statutárního orgánu obchodní korporace právnická osoba, použijí se ustanovení § 63 až 66 i na fyzickou osobu, která tuto právnickou osobu při výkonu funkce zastupuje. [5]

V důvodové zprávě k předmětné novele se pak můžeme dočíst poměrně dost informací o tom, jaké úvahy vedly autory novely ke konstrukci tohoto ustanovení: *Cílem navrženého ustanovení § 66 ZOK je zjednodušit a zefektivnit stávající řešení (§ 62 až 68 ZOK). Navrhované řešení spočívá v tom, že výše uvedená řízení budou předmětem jediného řízení, které bude incidenčním sporem podle § 159 a násl. insolvenčního zákona, ve kterém bude insolvenční soud jako předběžnou otázku zkoumat, zda členové statutárního orgánu přispěli porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace. Řízení se navrhuje koncipovat jako návrhové, s tím, že jedinou oprávněnou osobou k návrhu bude insolvenční správce. [6]*

K výše uvedenému si dovoluji uvést několik poznámek. V prvé řadě nejsem obecně tak optimisticky přesvědčen na rozdíl od autorů této novely, že sjednocení výše uvedených řízení uvedených v § 62 až 68 ZOK pod novou úpravu § 66 ZOK v navrhovaném znění (zejména ustanovení § 66 odst. 1 písm. b) ZOK) povede k významné úspoře (pokud jde o složitost, nákladnost či jiný aspekt řízení pro soudy a účastníky řízení). Mám za to, že novelizovaná úprava § 66 ZOK totiž v praxi vyvolá více otázek než odpovědí a bude trvat velmi dlouho, než dojde k vývoji judikatury v takovém rozsahu, aby bylo toto ustanovení v praxi insolvenčního správce rozumně použitelné.

Samotnou otázkou je pak zakotvení předmětného řízení dle nového ust. § 66 ZOK jako incidenčního sporu podle insolvenčního zákona. Nová konstrukce tohoto řízení jako incidenčního sporu bude nepochybně praxí vnímána pozitivně. Domnívám se však, že zde zákonodárce zvolil poněkud nevhodné legislativně-technické řešení, neboť tato procesní úprava měla být zakotvena přímo v insolvenčním zákoně.

Porušení povinností při úpadku obchodní korporace

Ke konstrukci skutkové podstaty dále důvodová zpráva uvádí, že *člen statutárního orgánu, který „přispěl porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace“ nahradí dosavadní skutkové podstaty v jednotlivých případech. „Porušením povinností“ je třeba rozumět především porušení povinnosti spravovat záležitosti společnosti, případně povinnosti k obchodnímu vedení závodu – k tomu srov. § 159 odst. 3 občanského zákoníku. Při posuzování jednotlivých případů je přitom třeba vycházet ze standardu výkonu funkce kladeného na členy volených orgánů – péče řádného hospodáře.*

Domnívám se, že praktická aplikace této nové skutkové podstaty bude sama o sobě činit minimálně v prvních letech značné výkladové obtíže. Formulace *„přispěl porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace“* je totiž dle mého názoru značně široká a dovoluje při určité obrazotvornosti prakticky jakýkoliv výklad. Lze totiž v současné chvíli jasně definovat postup, kdy člen statutárního orgánu upadnuvší korporace nepřispěje k úpadku této korporace? Obávám se, že vlastně nikoliv. Prakticky o jakémkoliv výkonu funkce člena statutárního orgánu u takto problematické korporace lze totiž dospět k závěru, že něco mohl člen tohoto orgánu učinit lépe, měl lépe předvídat situaci atd. Takové hodnocení ex post, které by si nutně soudní řízení o uplatnění odpovědnosti dle nového ust. § 66 ZOK vyžádalo, tak u mne vyvolává dojem lidového rčení *„po bitvě každý generál“*. Je tedy otázkou, zdali soudy budou k výkladu této formulace přistupovat restriktivně a aplikovat uplatnění této odpovědnosti zejména v případech flagrantního porušení povinnosti péče řádného hospodáře, či zda zvolí aktivistický přístup stíhající každé, byť jen teoretické *„zaváhání“* při výkonu funkce.

Vydání prospěchu z výkonu funkce

Určité změny doznala i konstrukce původní povinnosti členů statutárního orgánu k vydání prospěchu z výkonu funkce doposud zakotvená v § 62 ZOK, která je nyní nově koncipována v § 66 odst. 1 písm. a) ZOK. Z hlediska osobní působnosti ustanovení je institut vracení prospěchu omezen pouze na členy statutárního orgánu, neboť především činnost těchto osob povede k úpadku korporace, a právě oni mají povinnost, jsou-li pro to důvody, podávat insolvenční návrh. Změny dostal i počátek běhu dvouletého období, za které mají členové statutárního orgánu vydat prospěch. Namísto právní moci rozhodnutí o úpadku je nově tento počátek stanoven ke dni zahájení insolvenčního řízení. Dále se mění i způsob uplatnění této povinnosti, kdy o této by měl rovnou rozhodovat soud namísto dřívější nutné předchozí výzvy insolvenčního správce. Dle mého názoru jde výše uvedená změna správným směrem, neboť je skutečností, že v některých případech mohou skutečně obstrukce ze strany statutárního orgánu protahovat insolvenční řízení do právní moci rozhodnutí o úpadku o řadu měsíců až jednotky let, čímž by skutečně mohlo dle dosavadní úpravy dojít k zániku povinnosti vydat prospěch dle § 62 ZOK.

Žaloba na doplnění pasiv

Zcela zásadní novinkou je pak úprava § 66 odst. 1 písm. b) ZOK, která nově upravuje ručení členů orgánu při úpadku obchodní korporace po vzoru tzv. žaloby na doplnění pasiv známé z francouzské úpravy. Dle důvodové zprávy *je účelem tohoto institutu poskytnout věřitelům obchodní korporace dodatečné prostředky na uspokojení jejich pohledávek, kterého se jim v důsledku porušení povinností členy statutárního orgánu nedostává. Podstatou žaloby na doplnění pasiv je, že bylo-li rozhodnuto o řešení úpadku obchodní korporace konkursem, jsou členové statutárního orgánu (současní, bývalí a faktičtí) povinni na základě rozhodnutí soudu doplnit vlastními prostředky nedostatečný majetek společnosti.*

Porušením povinnosti při řízení obchodní korporace má být dle zákonodárce míněno porušení péče řádného hospodáře při výkonu funkce. Důvodová zpráva dále uvádí příklady porušení dle francouzského vzoru, jako je zkreslené vedení účetnictví, nepřiměřené či nevhodné investice, pokračování ve ztrátové činnosti bez přijetí patřičných opatření či zpronevěra majetku obchodní korporace. Tento výčet zahrnuje jak zjevně protiprávní jednání členů předmětných orgánů (zpronevěra, porušení povinností při vedení účetnictví), tak ale i ty situace, kdy je hodnocení situace ex ante z pohledu člena statutárního orgánu značně problematické (nevhodné investice, či pokračování ve ztrátové činnosti).

Vznik škody spočívající v nedostatečné výši majetku pak má představovat rozdíl mezi souhrnem dluhů obchodní korporace a hodnotou jejího majetku. Nedostatek majetku má být zjišťován v rámci insolvenčního řízení upadnuvší korporace z konečné zprávy. [7] Vzhledem k tomu, že o povinnosti nahrazení nedostatku majetku (v konkrétní výši) je rozhodováno až na konci insolvenčního řízení, vydávají soudy dle francouzského vzoru také mezitímní rozhodnutí s tím, že o přesné částce bude rozhodnuto až v okamžiku, kdy bude známa.

Dle důvodové zprávy by měla v *konkrétním případě částka odpovídat míře, jakou povinná osoba k nedostatku majetku přispěla; to je pak otázkou pečlivého hodnocení příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a nedostatkem majetku.* Takto získaná částka se stane součástí majetkové podstaty dlužníka a bude s ní naloženo jako s jinými příjmy majetkové podstaty (tj. po uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a jim postavených na roveň bude v konečné zprávě rozdělena mezi věřitele).

Podle mého názoru výše uvedená konstrukce nároku na „doplnění nedostatku pasiv“ bude vytvářet značné výkladové potíže. Domnívám se, že v praxi bude velice problematické určit míru, jakou povinná osoba k nedostatku majetku přispěla. Obchodní vedení korporace totiž nepochybně zahrnuje celou řadu komplexních činností. Identifikace toho, které konkrétní jednání či opomenutí povinné

osoby mělo za následek nedostatek majetku obchodní korporace při jejím úpadku a v jakém rozsahu se majetek snížil, bude předmětem velice složitého dokazování. Pouze velmi zřídka bude důkazní situace tak jednoznačná, že bude umožňovat jasný závěr o příčinné souvislosti mezi konkrétním porušením povinností a konkrétní výší úbytku majetku dotčené korporace (např. půjde zřejmě o případy zpronevěry a jiných trestných činů).

V této souvislosti se domnívám, že mohl být upřednostněn spíše klasický model náhrady škody, tedy řízení, ve kterém by bylo zkoumáno konkrétní porušení povinností konkrétní osoby a škoda vzniklá v důsledku takového jednání. Obdobně je dobře v praxi použitelný i britský model žaloby proti delikventním ředitelům, likvidátorům a dalším osobám při podvodném a špatném obchodování. [8] K tomuto britskému modelu bych poznamenal, že již opakovaně obstál i v přezkumu českými soudy (v rovině výhrady souladu s veřejným pořádkem a v rovině ústavněprávní). [9]

Závěr

Rozšíření odpovědnosti členů statutárního orgánu při úpadku obchodní korporace je nepochybně institutem, jehož cílem je zkultivovat podnikatelské prostředí v České republice. Dosavadní model uplatnění nároků podle § 68 ZOK mimo insolvenční řízení nebyl šťastným řešením a neměl tedy očekávaný efekt. Podřazení řízení podle nového ust. § 66 ZOK pod režim insolvenčního řízení (formou incidenčního sporu) je krokem správným směrem. Otázkou však je, zdali koncentrace výlučné aktivní legitimace k podání žaloby do rukou osoby insolvenčního správce je správným řešením a zdali by neměla být tato možnost dána i věřitelům, kteří se insolvenčního řízení účastní. Dále jako velmi pozitivní prvek vnímám i rozšíření možnosti uplatnění této odpovědnosti i na další osoby (formálně stojící mimo statutární orgán), kteří fakticky předmětnou korporaci řídí, či za ní jednají. Nicméně z hlediska konstrukce samotné odpovědnosti mám za to, že zvolené řešení (žaloba na nedostatek pasiv) budou provázet značné výkladové obtíže, které budou trvat až do vytvoření kazuistické judikatury, ve které budou vyřešeny jednotlivé typové skutkové podstaty porušení povinností dotčených osob. Tyto výkladové nejistoty pak budou dle mého názoru provázet proces aplikace předmětné žaloby, tedy rozhodování insolvenčních správců, zda žalobu podat či nikoliv. Na straně druhé může tato nejistota vyvolat i značné znepokojení členů statutárních orgánů u společností ohrožených úpadkem, neboť si nebudou moci být jistí, jak budou jejich rozhodnutí ex post posuzována insolvenčním soudem v případném řízení o žalobě na doplnění pasiv.

JUD. Jan Langmeier,

advokát a insolvenční správce se zvláštním povolením

[Langmeier & Co., advokátní kancelář s. r. o.](#)

Na Bělidle 997/15

150 00 Praha 5

tel.: + 420 222 200 250

mob: + 420 731 160 036

e-mail: info@langmeier.cz

[1] K dispozici >>> [zde](#).

[2] Novelizované znění § 66 odst. 4 zákona o obchodních korporacích.

[3] Novelizované znění § 66 odst. 3 zákona o obchodních korporacích.

[4] Novelizované znění § 69 odst. 2 zákona o obchodních korporacích.

[5] Novelizované znění § 69 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

[6] Důvodová zpráva k sněmovnímu tisku č. 207, s. 127.

[7] § 302 insolvenčního zákona.

[8] Sec. 212 a násl. Insolvency Act 1986.

[9] K tomu viz rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 30. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3442/18 a rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 7. 2018, sp. zn. NS ČR 20 Cdo 2302/2017.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatelé](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení](#)
- [Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!](#)